
Vergaderjaar 2024–2025

---

36 625 XIII

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	5
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
2.2	Overzicht Coronamaatregelen	9
3	Beleidsartikelen	10
3.1	Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten	10
3.2	Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei	13
3.3	Beleidsartikel 3 Toekomstfonds	20
3.4	Beleidsartikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	23
3.5	Beleidsartikel 5 Een veilig Groningen met perspectief	30
3.6	Beleidsartikel 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds	35
4	De niet-beleidsartikelen	36
4.1	Artikel 40 Apparaat Kerndepartement	36
4.2	Artikel 41 Nog onverdeeld	38

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2024 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Economische Zaken,

mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Herstel Groningen,

D.S. Beljaarts

De Minister van Klimaat en Groene Groei,

S.T.M. Hermans

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

Opbouw tweede suppletoire begroting 2024

Deze tweede suppletoire begroting geeft een geactualiseerd beeld van de begrotingsuitvoering 2024. Onderdeel B, de begrotingstoelichting, is als volgt opgebouwd:

1. Leeswijzer.
2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn toegelicht in de artikelen.
3. Overzicht Coronamaatregelen. Een overzicht van de coronamaatregelen die op de begroting van het Ministerie van EZK zijn opgenomen.
4. De beleidsartikelen. Voor ieder beleidsartikel is de tabel «Budgettaire gevolgen van beleid» opgenomen. Hierin zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten weergegeven.
5. De niet-beleidsartikelen. In de budgettaire tabellen zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.

Ondergrenzen toelichtingen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze tweede suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2024

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2024 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven 2024
Vastgestelde begroting 2024 (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)		11.369.886
Belangrijkste suppletoire mutaties		
Nationaal Groeifonds		- 217.495
Klimaatfonds		- 80.755
Versterkingsoperatie	5	- 83.257
Versterken in eigen beheer	5	- 72.000
Vergoeding waardedaling	5	- 31.000
Indirecte kostencompensatie ETS	2	- 30.000
Clustering en gebiedsfonds	5	- 23.987
Security Fund	3	25.000
Tijdelijk prijsplafond kleinverbruikers 2023	4	76.664
Vergoeding fysieke schade	5	87.021
Compensatie netbeheerders	1	89.045
Overige mutaties		- 258.006
Stand 2^e suppletoire begroting 2024		10.851.116

Toelichting

Nationaal Groeifonds

Op de EZK begroting zijn voor verschillende NGF-projecten neerwaartse bijstellingen gedaan. De grootste posten zijn een afboeking van € 58 mln voor Material Independence & Circular Batteries, € 50 mln voor Circulaire Plastics en € 36 mln voor PhotonDelta. Voor Material Independence & Circular Batteries zijn middelen afboekt op basis van de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses van RVO. Voor Circulaire plastics is de neerwaartse bijstelling gedaan omdat er minder verplichtingen zijn aangegaan dan eerder verwacht, dit heeft geleid tot minder uitgaven dan eerder geraamd. Tot slot worden voor het project PhotonDelta de middelen dit jaar niet benut omdat er minder middelen benodigd waren vanuit de uitvoerende stichting van het NGF-project dan initieel geraamd. De middelen van de bovengenoemde projecten zijn nodig voor het continuering van de projecten. Daarom zullen in 2025 alle ramingen worden herzien. De NGF-middelen kennen volgens de begrotingsregels een 100% eindejaarsmarge; daarmee zouden middelen die niet worden besteed beschikbaar blijven voor volgend jaar.

Klimaatfonds

Ook voor de Klimaatfondsmiddelen zijn er neerwaartse bijstellingen gedaan. De neerwaartste bijstellingen zijn € 38 mln voor de ISDE-regeling, € 16 mln Verduurzaming Industrie en € 9 mln Correctieregeling duurzame warmte. De bijstelling van de ISDE komt doordat er minder aanvragen zijn gedaan dan oorspronkelijk verwacht. Voor Verduurzaming Industrie zit dit op verschillende regelingen namelijk, Cluster 6, maatwerk, TSE en VEKI. Het grootste deel (€ 10 mln) zit op VEKI, hier is minder uitbetaald vanuit

deze regeling dan eerder geraamd. Tot slot wordt er bijna € 9 mln afgeboekt voor de Correctieregeling duurzame warmte, omdat alle beschikkingen zijn vastgesteld in 2024 maar een deel pas in 2025 tot uitbetaling komen.

Versterkingsoperatie (Groningen)

De lagere uitgaven op de versterkingsoperatie in de categorie opdrachten worden veroorzaakt door een bijstelling van uitgaven aan de versterkingsoperatie en aan maatwerk. Naar verwachting worden er in 2024 minder adressen versterkt dan eerder begroot. Hierdoor worden de uitgaven met € 83,3 mln omlaag bijgesteld.

Versterken in eigen beheer (Groningen)

De verwachte uitgaven voor versterken in eigen beheer worden met € 72 mln naar beneden bijgesteld. Hiervoor geldt dat met name woningcoöperaties wachten met een aanvraag tot de Ministeriële regeling is aangepast.

Vergoeding waardedaling (Groningen)

Sinds september 2020 besluit het IMG over vergoedingen voor de waardedaling van woningen in het aardbevingsgebied. De waardedalingsregeling niet-woningen is net opengesteld en het IMG verwacht in 2024 minder uitbetalingen dan geraamd. Hierdoor heeft er een negatieve bijstellen van € 31 mln plaatsgevonden.

Indirecte kostencompensatie ETS

Voor de Indirecte kostencompensatie ETS wordt het kasbudget evenredig aan het verplichtingenbudget voor 2024 met € 30 mln verlaagd. Van de gereserveerde € 186 mln voor de kostencompensatie blijkt op basis van de huidige realisatie en prognoses voor 2024 dit budget niet volledig te worden uitgegeven. De redenen hiervoor zijn minder productie/ elektriciteitsverbruik en minder aanvragen dan verwacht , o.a. door de hoge energieprijzen.

Clustering en gebiedsfonds (Groningen)

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 worden uitkeringen gedaan aan medeoverheden voor clustering van woningen en het gebiedsfonds (blokken B en D). Hiervoor is in juli 2024 de meerjarige regeling gepubliceerd. Voor Blok B zijn minder middelen in 2024 benodigd dan begroot. Daarom worden de verwachte uitgaven naar beneden bijgesteld.

Security Fund

Om invulling te geven aan de strategische samenwerking met de industrie wordt het reeds door het Ministerie van Defensie aan het Parlement aangekondigde Security Fund opgericht bij de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM). Omdat het Ministerie van Economische Zaken (en Klimaat) aandeelhouder is van de BOM en de juridische grondslag heeft wordt het startkapitaal van € 25 mln overgeheveld van het Ministerie van Defensie teneinde het als een subsidie uit te keren aan de BOM.

Tijdelijk prijsplafond kleinverbruikers 2023

Met ingang van 2024 is het prijsplafond niet meer van kracht. Leveranciers leveren maandelijks nog jaar- en eindnota's aan, zodat RVO de definitieve prijsplafondkortingen kan verrekenen met het door de leverancier ontvangen subsidievoorschot. Dit leidt in sommige gevallen tot ontvangsten en in andere gevallen tot uitgaven. Op basis van de laatste raming van RVO wordt er in 2024 een tegenvaller in de uitgaven van € 77 mln en een meevaller in de ontvangsten van € 77 mln verwacht.

Vergoeding fysieke schade (Groningen)

Sinds 1 juli 2020 besluit het IMG over (fysieke) schadevergoedingen aan bewoners uit Groningen die aardbevingsschade hebben als gevolg van de gaswinning. Het IMG verwacht € 87 mln meer uit te keren in 2024 dan eerder werd verwacht. Dat komt onder andere door het inhaaleffect van de in 2023 opgelopen werkvoorraad en doordat in 2024 meer schademeldingen zijn afgehandeld dan eerder verwacht.

Compensatie netbeheerders

Op verzoek van de Tweede Kamer (o.a. motie Van der Lee, Kamerstuk [32 813](#), [nr. 290](#)) en in lijn met de ministeriële regeling van de minister van EZK heeft de ACM in februari 2021 besloten dat wanneer huizen 'van het gas af' gaan, deze verwijderkosten landen in de nettarieven en dat de netbeheerders dus geen rekening naar de individuele huishoudens sturen. Op 20 juni 2023 heeft de rechter geoordeeld dat de minister de ministeriële regeling niet zo had mogen treffen, de ACM de Minister niet op deze manier had mogen volgen en het besluit zelfstandig had moeten motiveren en heeft dit besluit van de ACM daarmee vernietigd. Het gevolg is dat de verwijderkosten met terugwerkende kracht niet in de nettarieven mochten worden opgenomen. De netbeheerders konden de kosten ook niet met terugwerkende kracht in rekening brengen bij de (ex)klanten. De netbeheerders hebben de ACM aansprakelijk gesteld voor de kosten. De netbeheerders en ACM zijn tot een schikking gekomen en deze middelen worden hiervoor ingezet. Het gaat om een eenmalige uitgave, inmiddels is er nieuw besluit van de ACM en kunnen alle nieuwe kosten wel in de nettarieven worden opgenomen.

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2024

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2024 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Ontvangsten 2024
Vastgestelde begroting 2024 (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen)		6.719.736
Belangrijkste suppletoire mutaties		
Versterkingsoperatie	5	- 38.560
NCG	40	- 27.030
High Trust	1	- 20.000
Frequentieveilingen	1	32.134
Tijdelijk prijsplafond	4	76.664
Overige mutaties		- 3.168
Stand 2^e suppletoire begroting 2024		6.739.776

Toelichting

Versterkingsoperatie (Groningen)

De ontvangsten voor versterkingsoperatie vallen lager uit dan verwacht (€ 38,6 mln), omdat de NAM slechts 30% van de factuur heeft betaald.

NCG (Groningen)

De raming van de ontvangsten wordt verlaagd met ongeveer € 26,9 mln. Dit komt met name door de actualisatie van de raming voor uitgaven aan de versterkingsoperatie NCG. De NAM heeft de factuur voor de versterkingskosten maar voor 30% betaald i.p.v. 100%. Dit werkt door in de van NAM te ontvangen vergoeding voor de apparaatskosten van NCG die hiermee gemoeid gaan.

High Trust

De High Trust-ontvangsten bestaan voornamelijk uit door de ACM ontvangen boetes. Die fluctueren door de jaren heen. Dit komt onder andere door het aantal en de hoogte van door de ACM opgelegde boetes. De ACM is hierin volledig onafhankelijk. Op basis van de huidige realisatie is de raming van de boete ontvangsten met € 20 mln verlaagd.

Frequentieveilingen

Betreft een bijstelling van de ontvangsten (€ 32 mln) voortkomend uit de veiling van vergunningen voor de landelijke commerciële radio-omroep in de FM-band en de DAB-vergunningen in frequentieblok 11C.

Tijdelijk prijsplafond

Met ingang van 2024 is het prijsplafond definitief niet meer van kracht. Leveranciers leveren maandelijks nog steeds jaar- en eindnota's aan, zodat RVO de definitieve prijsplafondkortingen kan verrekenen met het door de leverancier ontvangen subsidievoorschot. Dit leidt in sommige gevallen tot ontvangsten en in andere gevallen tot uitgaven. Uit de laatste raming van RVO blijkt dat er in 2024 ruim € 76 mln meer terugbetaald moet worden door energiebedrijven aan RVO dan eerder werd verwacht.

2.2 Overzicht Coronamaatregelen

De periode van voorjaar 2020 tot en met het eerste kwartaal van 2022 was voor een belangrijk deel getekend door de coronacrisis. Het kabinet heeft <https://www.rijksfinancien.nl/corona-visualdiverse> (nood)maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden. Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn genomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden op <https://www.rijksfinancien.nl/corona-visual>.

Tabel 4 Coronamaatregelen op de EZK-begroting (bedragen x € 1 mln)

Artikel	Naam maatregel/regeling	Bedrag verplichtingen 2024	Bedrag uitgaven 2024	Bedrag ontvangsten 2024	Relevante Kamerstukken
2	Tegemoetkoming vaste lasten (TVL)	49	52	100	Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 42 , Kamerstuk 35 420, nr. 81 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 214 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 226 , Kamerstuk 35 420, nr. 237 , Kamerstuk 35 420, nr. 247 , Kamerstuk 35 420, nr. 248 , Kamerstuk 35 420, nr. 270 , Kamerstuk 35 420, nr. 314 , Kamerstuk 35 420, nr. 273 , Kamerstuk 35 420, nr. 458 , Kamerstuk 35 420, nr. 462 , Kamerstuk 35 420, nr. 466 , Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Tegemoetkoming vaste lasten starters	1	1		Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 479
2	Bedrijfssteun			42	Kamerstuk 35 420, nr. 72 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 252
2	Herstructurering winkelgebieden en binnensteden	24	16		Kamerstuk 31 757, nr. 105
2	Subsidieregeling R&D mobiliteitssectoren		33		Kamerstuk 35 420, nr. 248
2	Evenementenregeling	3	3		Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 354 , Kamerstuk 35 420, nr. 454 , Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Oredits		3		Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 277
2	Garantie ondernemersfinanciering (GO-Corona)		15		Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 462
2	Bijdrage RVO.nl	9	9		Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 105 , Kamerstuk 35 420, nr. 217 , Kamerstuk 35 420, nr. 248
2	Begrotingsreserve GO-Corona			21	Kamerstuk 35 420, nr. 2 , Kamerstuk 35 420, nr. 16
3	Corona Overbruggingslening (COL)			32	Kamerstuk 35 420, nr. 16 , Kamerstuk 35 420, nr. 38 , Kamerstuk 35 420, nr. 42
3	Dutch Future Fund		13		Kamerstuk 33 009, nr. 96
3	Deep Tech Fund		50		Kamerstuk 33 009, nr. 96
3	Fonds Alternatieve Financiering (Dutch Alternative Credit Instrument)		26		Kamerstuk 33 009, nr. 96
	Totaal	86	221	195	

3 Beleidsartikelen

3.1 Beleidsartikel 1 Goed functionerende economie en markten

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid art. 1 Goed functionerende economie en markten (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletioire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletioire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletioire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	477.191	85.911	563.102
Uitgaven	400.083	85.711	485.794
Subsidies (regelingen)	78.344	5.938	84.282
Cyber security	2.154	3.840	5.994
Subsidiemaatregel telecom Caribisch Nederland	7.800	1.650	9.450
EU-cofinanciering Digital Europe	4.546	294	4.840
Beter aanbesteden	295		295
NGF - project AiNed	32.838		32.838
NGF - project Nationaal Onderwijslab	5.924		5.924
NGF - project 6G Future Network Services	24.787		24.787
Inkoopdomein	0	154	154
Opdrachten	27.811	81.822	109.633
Onderzoek&opdrachten	4.487	- 136	4.351
Beleidsvoorbereiding en evaluaties Veiligheid en Frequenties	3.475	- 38	3.437
Digital trust centre	3.763	- 1.600	2.163
Cyber security	7.741	- 3.370	4.371
ICT beleid	5.002	- 161	4.841
Terugbetaling boetes ACM	0	89.045	89.045
CSIRT - DSP	1.040		1.040
Nationaal Groeifonds	2.231	- 1.918	313
Vervolgprogramma beter aanbesteden	72		72
Bijdrage aan agentschappen	77.158	- 1.899	75.259
Bijdrage RVO.nl	27.112	290	27.402
Bijdrage RDI	50.046	- 2.189	47.857
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	211.223	- 150	211.073
Bijdrage Metrologie	12.238	- 150	12.088
Raad voor de Accreditatie	1.645		1.645
Bijdrage ACM	899		899
Bijdrage aan het CBS	196.441		196.441
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	5.547	0	5.547
Bijdrage Nederlands Normalisatie Instituut	1.468		1.468
Bijdrage aan internationale organisaties	4.079		4.079
Ontvangsten	222.080	12.134	234.214
Ontvangsten ACM	162		162
Ontvangsten High Trust	40.200	- 20.000	20.200
Diverse ontvangsten	181.718	32.134	213.852

Tabel 6 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	477.191	85.911	563.102
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	0		0
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	477.191	85.911	563.102

Budgetflexibiliteit

De oorspronkelijke budgetflexibiliteit in de ontwerpbegroting 2024 was circa 1,6%, oftewel 98,4% van het kasbudget was al juridisch verplicht en bestuurlijk gebonden. Bij de 1^e suppletoire begroting 2024 steeg dit naar 99,1%, vanwege reeds aangegane verplichtingen bij onder andere de onderzoeksbudgetten.

Het percentage juridisch verplicht bij de 2^e suppletoire begroting is 99,2%, 0,1% hoger dan bij de 1^e suppletoire begroting. Dit heeft te maken met reeds aangegane verplichtingen bij onder andere Cybersecurity, ICT-beleid en onderzoeksbudgetten.

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Terugbetaling boetes ACM

Op verzoek van de Tweede Kamer (o.a. motie Van der Lee, Kamerstuk [32 813, nr. 290](#)) en in lijn met de ministeriële regeling van de minister van EZK heeft de ACM in februari 2021 besloten dat wanneer huizen 'van het gas af' gaan, deze verwijderkosten landen in de nettarieven en dat de netbeheerders dus geen rekening naar de individuele huishoudens sturen. Op 20 juni 2023 heeft de rechter geoordeeld dat de minister de ministeriële regeling niet zo had mogen treffen, de ACM de Minister niet op deze manier had mogen volgen en het besluit zelfstandig had moeten motiveren en heeft dit besluit van de ACM daarmee vernietigd. Het gevolg is dat de verwijderkosten met terugwerkende kracht niet in de nettarieven mochten worden opgenomen. De netbeheerders konden de kosten ook niet met terugwerkende kracht in rekening brengen bij de (ex)klanten. De netbeheerders hebben de ACM aansprakelijk gesteld voor de kosten. De netbeheerders en ACM zijn tot een schikking gekomen en deze middelen worden hiervoor ingezet. Het gaat om een eenmalige uitgave, inmiddels is er nieuw besluit van de ACM en kunnen alle nieuwe kosten wel in de nettarieven worden opgenomen.

Ontvangsten

Ontvangsten High Trust

De High Trust-ontvangsten bestaan voornamelijk uit door de ACM ontvangen boetes. Die fluctueren door de jaren heen. Dit komt onder andere door het aantal en de hoogte van door de ACM opgelegde boetes. De ACM is hierin volledig onafhankelijk. Op basis van de huidige realisatie is de raming van de boete ontvangsten met € 20 mln verlaagd.

Diverse ontvangsten

Betreft een bijstelling van de ontvangsten voortkomend uit de veiling van vergunningen voor de landelijke commerciële radio-omroep in de FM-band en de DAB-vergunningen in frequentieblok 11C.

3.2 Beleidsartikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaarts groei

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid art. 2 Bedrijvenbeleid: innovatie en duurzaam ondernemen (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (2)	Stand 2 ^e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	4.288.552	- 370.647	3.917.905
Uitgaven	2.739.921	- 327.314	2.412.607
Subsidies (regelingen)	1.362.880	- 298.503	1.064.377
MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	8.887		8.887
Eurostars	22.675		22.675
Bevorderen ondernemerschap	19.068	- 2.207	16.861
Cofinanciering EFRO	31.977	- 1.139	30.838
Bijdrage aan ROM's	17.382	300	17.682
Verduurzaming industrie	82.338	- 7.723	74.615
Startup beleid	7.038	660	7.698
Urgendamaatregelen Industrie	11.940	- 7.300	4.640
Invest-NI	12.488	- 4.640	7.848
Tegemoetkoming vaste lasten	52.000		52.000
Europees Defensie Fonds cofinanciering	1.400		1.400
Tegemoetkoming vaste lasten Startersregeling	1.003		1.003
Infrastructuur duurzame industrie (PIDI)	100		100
Herstructurering winkelgebieden	14.758		14.758
R&D mobiliteitssectoren	33.100		33.100
SEG	6.900	- 6.101	799
NGF - project Groenvermogen van de Nederlandse economie	142.937	- 10.000	132.937
NGF - project Health-RI	12.000		12.000
NGF - project RegMed XB	8.391		8.391
NGF - project QuantumDeltaNL	90.000		90.000
NGF - project Oncode-PACT	70.921	- 15.901	55.020
NGF - project Circulaire Plastics	92.207	- 50.000	42.207
NGF - project NXTGEN HIGH TECH	93.039	- 12.728	80.311
NGF - project PhotonDelta	73.261	- 35.814	37.447
NGF - project Opschaling PPS beroepsonderwijs	42.183	- 7.991	34.192
NGF - project Biobased Circulair	21.492	- 10.400	11.092
NGF - project Material Independence & Circulair Batteries	58.319	- 58.319	0
IPCEI Cloudinfrastructuur en services	12.012		12.012
IPCEI Micro elektronica	38.615	- 18.021	20.594
Indirecte kostencompensatie ETS	186.000	- 30.000	156.000
Aanvullende tegemoetkoming evenementen	1.900		1.900
Investerings Verduurzaming Industrie - Klimaatfonds	51.010	- 13.370	37.640
EuroHPC	658		658
Tegemoetkoming Energiekosten	23.190		23.190
Oredits duurzaamheid	3.000		3.000
Stikstofaanpak piekbelasters	4.600		4.600
Brexit Adjustment Reserve	360	- 220	140
Ruimte voor economie / bedrijventerreinen	2.789	- 2.789	0
Overig	10.942	- 4.800	6.142

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Leningen	30.000	- 27.000	3.000
Oredits	30.000	- 27.000	3.000
Garanties	77.945	0	77.945
BMKB	42.228		42.228
Groefaciliteit	8.972		8.972
Garantie Ondernemersfinanciering	11.745		11.745
Garantie Ondernemersfinanciering Corona	15.000		15.000
Opdrachten	21.856	- 1.070	20.786
Onderzoek en opdrachten	9.077	- 534	8.543
Caribisch Nederland	816	- 78	738
Regeldruk	1.163	- 147	1.016
Budget Samenwerking regio	1.205	- 147	1.058
Small Business Innovation Research	150		150
Stikstofaanpak piekbelasters industrie	8.625		8.625
Verduurzaming industrie	820	- 164	656
Bijdrage aan agentschappen	185.839	579	186.418
Bijdrage RVO.nl	185.056	579	185.635
Bijdrage RDI	783		783
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	510.451	15.673	526.124
Bijdrage aan TNO	285.696	12.266	297.962
Kamer van Koophandel	200.121	3.407	203.528
Bijdrage aan NWO-TTW	24.634		24.634
Bijdrage aan medeoverheden	32.707	0	32.707
MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	32.707		32.707
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	518.243	- 16.993	501.250
Internationaal Innoveren	52.827	900	53.727
PPS toeslag	197.026	1.978	199.004
TO ₂ (excl. TNO)	78.957	541	79.498
Topsectoren overig	29.918	- 13.910	16.008
Ruimtevaart (ESA)	84.901	4.800	89.701
Bijdrage NBTC	10.826		10.826
Overige bijdragen aan organisaties	5.472	- 929	4.543
Economische ontwikkeling en technologie	4.015	- 3.292	723
EU-cofinanciering JTF	17.730	- 240	17.490
Faciliteiten toegepast onderzoek TO2 en RKI	26.841	- 6.841	20.000
NGF project NXTGEN Ruimtevaart	9.730		9.730
Ontvangsten	309.794	721	310.515
Luchtvaartkredietfaciliteit	863		863
Rijksoctrooiwet	45.966		45.966
Eurostars	4.250		4.250
F-35	10.576		10.576
Diverse ontvangsten	5.501	721	6.222
Bedrijfssteun	41.700		41.700

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletioire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletioire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletioire begroting (3) = (1) + (2)
Tegemoetkoming vaste lasten	100.000		100.000
BMKB	33.000		33.000
Groeifaciliteit	8.000		8.000
Garantie Ondernemingsfinanciering	13.000		13.000
Onttrekking reserve GO corona	20.750		20.750

Tabel 8 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletioire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletioire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletioire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	4.288.552	- 370.647	3.917.905
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	1.275.000		1.275.000
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	3.013.552	- 370.647	2.642.905

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit van artikel 2 van de EZK-begroting naar aanleiding van de wijzigingen uit de 2^e suppletioire begroting is ongeveer 12,6%. Dit betekent dat 87,4% van het beschikbare kasbudget juridisch verplicht is. Van de 12,6% van de flexibele budgetten is 11,1% bestuurlijk gebonden. Dit betreft onder andere budgetten voor NGF-projecten die nog niet juridisch zijn vastgelegd maar wel bestuurlijk vastgelegd in Project Specifieke Afspraken en Project Overstijgende Afspraken. De resterende 1,5% is beleidsmatig gereserveerd.

Vergeleken met de stand uit de 1^e suppletioire begroting 2024 is het percentage juridisch verplicht gestegen met 33%. Dit komt onder andere door het verplichten van aanvullende bijdragen aan agentschappen en uitvoeringsorganisaties zoals KVK, TNO en RVO. Ook is er verwachte onderuitputting afgeboekt bij de 2^e suppletioire Begroting, wat een effect heeft op de verhoudingen van juridisch verplicht en bestuurlijk gebonden middelen op artikel 2. Het percentage van bestuurlijk gebonden budgetten is gedaald van 35% naar 11,1%. Het percentage van beleidsmatig gereserveerde budgetten is gedaald met 8,6% procentpunten ten opzichte van de 1^e suppletioire begroting 2024.

Toelichting

Verplichtingen

Ten opzichte van de stand in de Suppletioire Begroting September is het verplichtingenbudget voor artikel 2 van de EZK-begroting verlaagd met € 370,6 mln. Dit is het saldo van met name de volgende mutaties:

- Voor een aantal NGF-projecten op artikel 2 van de EZK-begroting is het verplichtingenbudget in totaal met € 300,2 mln naar beneden bijgesteld. Dit betreft de projecten: Material Independence & Circular Batteries (€ 157,7 mln), BioBased Circular (€ 70,4 mln), Circulaire Plastics (€ 35 mln), NXTGEN HIGH TECH (€ 21,6 mln), en Opschaling PPS Beroepsonderwijs (€ 15,4 mln). Deze bijstellingen zijn gebaseerd op de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses van uitvoerder RVO.

- Voor de Indirecte Kostencompensatie (IKC) ETS wordt het verplichtingenbudget voor 2024 met € 30 mln verlaagd. Van de gereserveerde € 186 mln voor de kostencompensatie blijkt op basis van de huidige realisatie en prognoses voor 2024 dit budget niet volledig te worden verplicht.
- Het verplichtingenbudget voor de Faciliteiten Toegepast Onderzoek is met € 21,2 mln naar beneden bijgesteld. Dit als gevolg van een overheveling naar VWS voor de toegekende middelen aan het RIVM voor het ontwikkelen van een data-infrastructuur en -faciliteit om aan de toenemende vraag naar complexe gegevens en analyse te kunnen voldoen. Deze middelen zijn overgeheveld als onderdeel van de toekenningen uit de eerste ronde van de Faciliteiten Toegepast Onderzoek welke dient om in de toegepaste onderzoeksfaciliteiten van de TO2s en RKIs te investeren.
- De Rijksbijdrage aan TNO wordt verhoogd met € 17,2 mln verplichtingenruimte. Deze ophoging betreft aanvullende bijdragen vanuit andere departementen (o.a. J&V, I&W, BZK, VWS, en SZW) voor onderzoeken en opdrachten die TNO uitvoert.
- Voor het instrument «Topsectoren overig» is het verplichtingenbudget met € 15,9 mln naar beneden bijgesteld. Dit voornamelijk als gevolg van interne herschikkingen binnen de EZK-begroting en betreft onder andere overheveling van een restant van Loon- en Prijsbijstelling (€ 5,9 mln) naar instrumenten van de aanstaande KGG-begroting welke in een eerder loket technisch niet hebben kunnen plaatsvinden in verband met de splitsing van de begrotingen. Hiernaast wordt er € 7,5 mln overgeheveld naar het Faciliteiten Toegepast Onderzoek (FTO) instrument in verband met een hogere liquiditeitsbehoefte dan initieel geraamd voor nog te beschikken subsidies rondom de thema voorstellen Digitalisering en Klimaat uit de eerste ronde van de FTO.

Uitgaven

Subsidies

NGF-Project Groenvermogen van de Nederlandse economie

Voor het NGF-Project Groenvermogen van de Nederlandse economie wordt het kasbudget met € 10 mln verlaagd. Onderuitputting is ontstaan als gevolg van een vertraging in de uitvoering. Op basis van de prognoses van uitvoerder RVO zijn de uitgaven in 2024 lager dan initieel geraamd. In 2025 worden de ramingen herzien. Het niet besteedde budget uit 2024 zal via de 100% eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletoire begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

Indirecte kostencompensatie ETS

Voor de Indirecte kostencompensatie ETS wordt het kasbudget evenredig aan het verplichtingenbudget voor 2024 met € 30 mln verlaagd. Van de gereserveerde € 186 mln voor de kostencompensatie blijkt op basis van de huidige realisatie en prognoses voor 2024 dit budget niet volledig te worden uitgegeven. De redenen hiervoor zijn minder productie en elektriciteitsverbruik en minder aanvragen dan verwacht, onder andere door de hoge energieprijzen.

IPCEI Micro elektronica

Voor het Important Projects of Common European Interest (IPCEI) project Micro elektronica (ME2) is het kasbudget voor 2024 met € 18 mln naar beneden bijgesteld. Dit komt met name doordat er in 2023 betalingen van in totaal € 16 mln eerder zijn gedaan, waardoor deze middelen voor 2024 niet meer benodigd zijn. Dit deel wordt daarom afgeboekt van de EZK-begroting.

NGF-Project Oncode-PACT

Op basis van de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses van RVO welke het NGF-project Oncode Accelerator uitvoert wordt het kasbudget voor 2024 niet volledig uitgeput en wordt het kasbudget met € 15,9 mln naar beneden bijgesteld. Deze vertraging in de uitvoering is ontstaan doordat er minder middelen benodigd waren vanuit de uitvoerende stichting van het NGF-project dan initieel geraamd. Het niet besteedde budget uit 2024 zal via de 100% eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletore begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

Investerings Verduurzaming Industrie - Klimaatfonds

Op basis van de prognoses en uitfinanciering van RVO zijn de uitgaven voor de VEKI-regeling in 2024 lager dan initieel geraamd. Het kasbudget wordt daarom neerwaarts bijgesteld (€ 10 mln). Het budget voor de TSE haalbaarheidsstudies wordt ook neerwaarts bijgesteld (€ 3 mln). Dit komt door een lagere bevoorschotting door RVO dan eerder geraamd. Beide regelingen lopen door in 2025, daarom wordt bezien of deze middelen volgend jaar nodig zijn.

NGF-Project Circulaire Plastics

Voor het NGF-project Circulaire Plastics is het kasbudget met € 50 mln naar beneden bijgesteld. Op basis van de prognoses van uitvoerder RVO zijn de uitgaven in 2024 lager dan geraamd. In 2025 worden de ramingen herzien voor dit NGF-project. Het niet bestede budget in 2024 is in 2025 noodzakelijk voor dezelfde projecten en zal via de 100% eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletore begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

NGF-Project NXTGEN HIGH TECH

Op basis van de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses van RVO welke het NGF-project NXTGEN HIGH TECH uitvoert wordt het kasbudget voor 2024 niet volledig uitgeput en wordt het kasbudget met € 12,7 mln naar beneden bijgesteld. Deze vertraging in de uitvoering is ontstaan doordat er minder middelen benodigd waren vanuit de uitvoerende stichting van het NGF-project dan initieel geraamd. Het niet bestede budget uit 2024 zal via de 100% eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletore begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

NGF-Project PhotonDelta

Op basis van de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses van RVO welke het NGF-project PhotonDelta uitvoert wordt het kasbudget voor 2024 niet volledig uitgeput en wordt het kasbudget met € 35,8 mln naar beneden bijgesteld. Deze vertraging in de uitvoering is ontstaan doordat er minder middelen benodigd waren vanuit de uitvoerende stichting van het NGF-project dan initieel geraamd. Het niet bestede budget uit 2024 zal via de 100% eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletore begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

NGF-project BioBased Circular

Voor het NGF-project BioBased Circular is het kasbudget met € 10,4 mln naar beneden bijgesteld. Op basis van de prognoses van uitvoerder RVO zijn de uitgaven in 2024 lager dan geraamd. In 2025 worden de ramingen herzien voor dit NGF-project. Het niet bestede budget in 2024 is in 2025 noodzakelijk is voor dezelfde projecten en zal via de 100% Eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletore begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

NGF-project Material Independence & Circular Batteries

Op basis van de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses van uitvoerder RVO worden de budgetten voor het NGF-project Material Independence & Circular Batteries dit jaar niet besteed. Het kasbudget á € 58,3 mln wordt daarom afgeboekt. Het niet bestede budget uit 2024 zal via de 100% eindejaarsmarge die voor NGF-projecten geldt bij de 1^e suppletoire begroting 2025 weer beschikbaar worden gesteld voor dit project.

Leningen

Qredits

Het kasbudget voor de corona-maatregel Time-out-arrangement (TOA) dat door kredietverstrekker Qredits wordt uitgevoerd is met € 27 mln naar beneden bijgesteld als gevolg van minder aanvragen van bedrijven dan verwacht.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Bijdrage aan TNO

Bij de 2^e suppletoire begroting is € 12 mln aan kasbudget toegevoegd aan het budget voor de Rijksbijdrage aan TNO. Deze ophoging betreft aanvullende bijdragen vanuit andere departementen (o.a. J&V, I&W, BZK, VWS, en SZW) voor onderzoeken en opdrachten die TNO uitvoert.

Bijdrage aan (inter-)nationale organisatie

Topsectoren overig

Voor het instrument «Topsectoren overig» is het kasbudget met € 13,9 mln naar beneden bijgesteld. Dit betreft onder andere een technische correctie, waarmee een restant van eerder uitgekeerde Loon- en Prijsbijstelling (€ 5,9 mln) naar instrumenten van de aanstaande KGG-begroting wordt overgeheveld. Hiernaast wordt er € 7,5 mln overgeheveld naar het Faciliteiten Toegepast Onderzoek (FTO) instrument in verband met een hogere liquiditeitsbehoefte dan initieel geraamd voor nog te beschikken subsidies rondom de thema voorstellen Digitalisering en Klimaat uit de eerste ronde van de FTO.

Toelichting op de begrotingsreserves

Op de EZK-begroting zijn begrotingsreserves voor de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) (inclusief het Coronaluik), de Borgstelling MKB-kredieten groen (BMKB groen), de regeling Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) (inclusief de Coronamodule van de GO), de Groeifaciliteit (GF), de garanties voor nieuwe aanbieders van MKB-financiering en de regeling Klein Krediet Corona (KKC).

De reguliere GO, GF en de garanties voor alternatieve aanbieders van MKB-financiering betreffen kostendekkende garanties, waarvan de te realiseren premieontvangsten naar verwachting toereikend zijn voor het afdekken van eventuele verliesdeclaraties. Er wordt bij het sluiten van boekjaar 2024 een onttrekking voorzien van € 20,8 mln uit de begrotingsreserve van de GO. Deze onttrekking gaat ten gaste van het generale beeld en wordt uitgevoerd in verband met lagere verwachte schade betalingen van de GO-Corona.

Bij het sluiten van het begrotingsjaar 2024 wordt mede op basis van het gebruik van deze faciliteiten en de daarbij behorende gerealiseerde ontvangsten en uitgaven voor deze regelingen definitief vastgesteld of er

een aanvullende onttrekking of storting dient plaats te vinden. De definitieve onttrekkingen uit de begrotingsreserves worden via de Slotwet met de Tweede Kamer gedeeld.

Tabel 9 Begrotingsreserve Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	234,0
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2024	234,0

Tabel 10 Begrotingsreserve Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	232,0
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	– 20,8
Stand (raming) per 31/12/2024	211,2

Tabel 11 Begrotingsreserve Groeifaciliteit (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	64,1
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2024	64,1

Tabel 12 Begrotingsreserve Garantie MKB-faciliteiten (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	22,5
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2024	22,5

Tabel 13 Begrotingsreserve Klein Krediet Corona (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	15,1
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2024	15,1

3.3 Beleidsartikel 3 Toekomstfonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 14 Budgettaire gevolgen van beleid art. 3 Toekomstfonds (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (2)	Stand 2 ^e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	240.250	25.000	265.250
Uitgaven	368.526	13.095	381.621
Subsidies (regelingen)	2.420	0	2.420
Smart Industry (subsidie)	420		420
Thematisch Technology Transfer	2.000		2.000
Leningen	356.554	13.095	369.649
Startups / MKB financiering			
<i>Volledig revolverend</i>			
Fund to Fund	11.905	- 11.905	0
ROM's	3.059		3.059
Dutch Future Fund	12.584		12.584
Deep Tech Fund	70.000		70.000
Fonds Alternatieve Financiering	25.907		25.907
Economische Veiligheid Fonds	100.000		100.000
European Tech Champions Initiative (ETCI)	10.000		10.000
SecFund	0	25.000	25.000
<i>Deels revolverend</i>			
Innovatiekrediet	53.000		53.000
Risicokapitaal SEED	41.000		41.000
Vroege fase / informal investors	20.998		20.998
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek			
<i>Met vermogensbehoud</i>			
Onco research	3.100		3.100
Smart Industry (leningen)	279		279
Thematische Technology Transfer	4.500		4.500
Regmed	222		222
Bijdrage aan agentschappen	9.552	0	9.552
Bijdrage RVO.nl	9.552		9.552
Ontvangsten	79.271	0	79.271
ROM's	32.412		32.412
Investerings in fundamenteel en toegepast onderzoek	768		768
Smart industry	91		91

Tabel 15 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	240.250	25.000	265.250
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	0		0
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	240.250	25.000	265.250

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit naar aanleiding van de wijzigingen uit de 2^e suppletoire begroting is ongeveer 6,7%. Dit betekent dat 93,3% van het beschikbare kasbudget op artikel 3 van de EZK-begroting juridisch verplicht is. Van de 6,7% van de flexibele budgetten is 6,7% bestuurlijk gebonden. Deze 6,7% aan bestuurlijk verplichte budgetten betreft de overheveling van het ministerie van Defensie ten behoeve van het Security Fund.

Vergeleken met de stand uit de 1^e suppletoire begroting 2024 is het percentage (in procentpunten) juridisch verplicht gestegen met 37,3%. Dit komt onder andere doordat er bij de September Suppletoire Begroting een groot deel van de middelen uit 2024 naar latere jaren zijn geschoven als gevolg van de herijking van alle ramingen op het Toekomstfonds. Hierdoor is ook het percentage van bestuurlijk gebonden budgetten gedaald van 17% bij de 1^e suppletoire begroting 2024 naar 6,7%. Het percentage voor de beleidsmatig gereserveerde budgetten is met 27% procent punten gedaald ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting 2024.

Toelichting

Verplichtingen

Ten opzichte van de stand in de Suppletoire Begroting September is het verplichtingenbudget voor artikel 3 van de EZK-begroting opgehoogd met € 25 mln. Dit als gevolg van een overheveling vanuit het Ministerie van Defensie om invulling te geven aan de strategische samenwerking met de industrie wordt het reeds door het Ministerie van Defensie aan het Parlement aangekondigde Security Fund opgericht bij de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM). Omdat het Ministerie van Economische Zaken (en Klimaat) aandeelhouder is van de BOM en de juridische grondslag heeft wordt het startkapitaal van € 25 mln overgeheveld van het Ministerie van Defensie teneinde het als een subsidie uit te keren aan de BOM.

Uitgaven

Leningen

Fund to Fund

Onder het instrument Fund to Fund valt de bijdrage van EZK aan het Dutch Venture Initiative (DVI) en Dutch Venture Initiative II (DVI II). Op basis van de huidige uitvoeringsinformatie en prognoses wordt het geraamde kasbudget voor 2024 voor de bijdrage vanuit EZ aan DVI I en DVI II niet volledig uitgeput. Dit omdat er wordt gesaldeerd met de uitgaven en ontvangsten bij de uitvoerende ROM OostNL en het Europees Investeringsfonds (EIF) waardoor er minder kasbudget opgevraagd wordt om de

volledige investering in DVI en DVI II te doen. Om een realistisch beeld van de uitgaven op de EZK-begroting te schetsen wordt de verwachte onderuitputting van € 11,9 mln afgeboekt bij de 2^e suppletoire Begroting.

SecFund

Om invulling te geven aan de strategische samenwerking met de industrie wordt het reeds door het Ministerie van Defensie aan het Parlement aangekondigde Security Fund opgericht bij de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM). Omdat het Ministerie van Economische Zaken (en Klimaat) aandeelhouder is van de BOM en de juridische grondslag heeft wordt het startkapitaal van € 25 mln overgeheveld van het Ministerie van Defensie teneinde het als een subsidie uit te keren aan de BOM. Het kasbudget van artikel 3 is met deze overheveling met € 25 mln opgehoogd.

3.4 Beleidsartikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 16 Budgettaire gevolgen van beleid art. 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	15.589.989	- 238.307	15.351.682
Uitgaven	4.202.006	- 95.454	4.106.552
Subsidies (regelingen)	3.093.685	- 129.427	2.964.258
Missiegedreven Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie (MOOI)	59.414	- 1.060	58.354
Hernieuwbare Energietransitie (HER+)	25.419	5.803	31.222
Energie-efficiency	984	274	1.258
Green Deals	56	- 47	9
Demonstratieregeling Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+)	64.486	- 3.092	61.394
Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw (SDS)	2.672	- 1.276	1.396
Projecten Klimaat en Energieakkoord	2.740	- 554	2.186
SDE	269.500	- 54.947	214.553
SDE+	666.946	- 19.080	647.866
SDE++	532.965	- 600	532.365
Aardwarmte	38.593	- 800	37.793
ISDE-regeling	500.357	- 13.715	486.642
Carbon Capture Storage (CCS)	4.510		4.510
Hoge Flux Reactor	5.610	- 170	5.440
Caribisch Nederland	17.793	1.041	18.834
Overige subsidies	32.639	- 3.784	28.855
Opschalingsinstrument waterstof	52.400	32	52.432
Maatregelen voor CO2-reductie	615		615
Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE)	302	1.429	1.731
IPCEI waterstof	177		177
Vulmaatregelen gasopslag	104.746	- 3.696	101.050
MIEK	5.284	- 4.206	1.078
Schadeafhandeling mijnbouw Limburg	3.528	- 2.704	824
Warmtenetten Investeringssubsidie (WIS)	6.100	- 1.171	4.929
NGF-project NieuweWarmteNu!	35.551	- 16.742	18.809
Tegemoetkoming energieprijzen 2022	1.000		1.000
Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023	224.336	76.664	301.000
Compensatie aanbestedende diensten SEFE-contracten	59.853	- 19.853	40.000
Tegemoetkoming blokaansluitingen	225.880	- 2.760	223.120
Investerings waterstofbackbone	33.751	749	34.500
NGF - project Circulaire zonnepanelen	21.768	- 5.284	16.484
Kwaliteitsbudget energieprojecten	14.700	- 14.600	100
Subsidie project Djewels	26.000	- 18.498	7.502
Correctieregeling duurzame warmte	31.130	- 8.683	22.447
Efficiëntere benutting elektriciteitsnetten	21.880	- 18.097	3.783
Leningen	24.370	5.284	29.654
Lening EBN	24.000		24.000
Lening InvestNL	370		370

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletioire Begrotingen, NvW en amende- menten) (1)	Mutaties 2 ^e suppletioire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletioire begroting (3) = (1) + (2)
Leningen NGF - project Circulaire zonnepanelen	0	5.284	5.284
Opdrachten	104.731	- 8.490	96.241
Onderzoek mijnbouwbodembeweging	4.439	54	4.493
SodM onderzoek	2.247	228	2.475
Uitvoeringsagenda klimaat	105	254	359
Klimaat mondiaal	886	1.130	2.016
Onderzoek en opdrachten	16.938	- 277	16.661
Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)	8.896	- 2.000	6.896
Energiehulp Oekraïne	29.500		29.500
Projecten Kernenergie	41.720	- 7.879	33.841
Bijdrage aan agentschappen	176.486	- 3.888	172.598
Bijdrage RVO.nl	146.180	- 1.513	144.667
Bijdrage RDI	7.835	- 1.649	6.186
Bijdrage NEa	16.104		16.104
Bijdrage KNMI	2.792		2.792
Bijdrage NWWA	1.018	- 118	900
Bijdrage RIVM	87	- 87	0
Bijdrage RWS	2.470	- 521	1.949
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	169.177	- 6.087	163.090
Doorsluis COVA-heffing	111.000	- 9.000	102.000
TNO kerndepartement	55.992	2.913	58.905
TNO SodM	2.185		2.185
Bijdrage aan medeoverheden	596.538	2.854	599.392
Uitkoopregeling	1.055	132	1.187
Regeling toezicht energiebesparingsplicht	13.610	- 401	13.209
Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden	581.873	3.123	584.996
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	37.019	180	37.199
Nuclear Research Group (NRG)	20.199		20.199
Internationale contributies	16.681	319	17.000
PBL Rekenmeesterfunctie	139	- 139	0
Storting begrotingsreserve	0	44.120	44.120
Storting in begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie	0	44.120	44.120
Ontvangsten	2.586.354	76.854	2.663.208
Ontvangsten COVA	111.000		111.000
Opbrengst heffing ODE (SDE++)	5.000		5.000
Ontvangsten zoutwinning	2.511		2.511
Ottrekking reserve duurzame energie en klimaattransitie	1.218.529		1.218.529
ETS-ontvangsten	900.000		900.000
Diverse ontvangsten	288.457	76.854	365.311
Opbrengsten tenders Wind op Zee	60.857		60.857

Tabel 17 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	15.589.989	- 238.307	15.351.682
waarvan garantieverplichtingen	0		0
waarvan overige verplichtingen	15.589.989	- 238.307	15.351.682

Budgetflexibiliteit

De budgetflexibiliteit in de Ontwerpbegroting 2024 was 49%, ofwel 51% van het beschikbare kasbudget was al juridisch verplicht. 48% van het budget was bestuurlijk gebonden en 1 % beleidsmatig gereserveerd. Met de mutaties van de 1^e en 2^e suppletoire begrotingen stijgt het percentage juridisch verplicht naar 98%: het resterende budget is vrijwel geheel bestuurlijk gebonden, bijvoorbeeld door de afspraak dat onbesteed gebleven middelen binnen het SDE-domein in de begrotingsreserve Duurzame energie en klimaattransitie gestort moeten worden.

Toelichting

Verplichtingen

De wijziging in de verplichtingenstand bij de 2^e suppletoire begroting is het saldo van verhogingen en verlagingen van diverse verplichtingenbudgetten. De wijziging behorende tot deze suppletoire begroting betreft – € 238,3 mln. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn:

- Demonstratieregeling Energie- en Klimaatinnovatie (DEI+) (- € 91,1 mln): het verplichtingenbudget voor de maatregel voor vergassingsprojecten uit het Klimaatfonds¹, die via het instrument de DEI+ uitgevoerd wordt, wordt fors naar beneden bijgesteld in de begroting van 2024. Er heeft dit jaar een deelopenstelling in de DEI+-regeling plaatsgevonden voor projecten die zich richten op het demonstreren en opschalen van vergassingstechnologie. Voor deze openstelling was dit jaar € 110 mln beschikbaar. De openstelling is eind augustus gesloten en de projecten die in aanmerking komen hebben meer voorbereidingstijd nodig dan eerder werd voorzien. Hierdoor zal een fors deel van het verplichtingenbudget dit jaar niet worden gebruikt.
- SDE + (- € 29,9 mln) zie toelichting bij de uitgaven.
- SDE ++ (- € 61,3 mln): dit betreft diverse mutaties waarmee tekorten binnen het SDE-domein worden opgelost en waarmee het restant van de meevaller in 2024 in de begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie wordt gestort.
- NGF-project NieuweWarmteNu!: zie toelichting bij de uitgaven.
- Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023 (€ 76,7 mln): zie toelichting bij de uitgaven.
- Compensatie aanbestedende diensten SEFE-contracten (- € 19,9 mln): zie toelichting bij de uitgaven.
- Kwaliteitsbudget energieprojecten (- € 24,9 mln): zie toelichting bij de uitgaven. Het verschil tussen de kas- en verplichtingenbudgetten wordt hier veroorzaakt doordat overtollige verplichtingenruimte wordt afgeboekt.

¹ Ontwerp-Meerjarenprogramma Klimaatfonds 2025 | Rapport | Rijksoverheid.nl

- Energiecoöperaties en burgerbetrokkenheid energietransitie (-€ 16,0 mln): verplichtingen die oorspronkelijk in 2024 aangegaan zouden worden vinden geen doorgang. Vandaar dat deze middelen worden afgeboekt.
- Efficiëntere benutting elektriciteitsnetten (- € 18,1 mln): zie toelichting bij de uitgaven.
- Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden (- € 24,9 mln): via de tijdelijke regeling 'capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (CDOKE) is er € 19,9 mln additioneel toegekend aan de provincies voor het werk dat zij doen om de doorontwikkeling van kansrijke energiehubs te faciliteren en voor het opzetten van pilots toekomstbestendige bedrijventerreinen (€ 2,8 mln). Daarnaast is een storting in de BTW-compensatiefonds gedaan van totaal € 3,9 mln. Verder is er € 40,2 mln aan onderuitputting op het verplichtingenbudget afgeboekt.

Uitgaven

Subsidies

SDE

Uit de prognoses van RVO blijkt dat er binnen het SDE-domein minder wordt uitgegeven op de SDE dan oorspronkelijk was geraamd. Conform de systematiek van het SDE-domein wordt onderuitputting afgestort in de reserve duurzame energie. Dit is na het dekken van tekorten binnen de ISDE (niet-klimaatfondsdeel) en HER+.

SDE+

Uit de prognoses voor de diverse SDE+-uitgaven blijkt dat er per saldo onderuitputting optreedt, dit komt met name door onderuitputting op het flankerend beleid. Conform de systematiek van het SDE-domein wordt onderuitputting afgestort in de reserve duurzame energie. Dit is na het dekken van tekorten binnen de ISDE (niet-klimaatfondsdeel) en HER+.

ISDE

Uit prognoses van RVO blijkt dat er voor het klimaatfonds deel van de ISDE dit jaar waarschijnlijk minder wordt uitgegeven dan dat er gebudgetteerd stond omdat er minder aanvragen zijn gedaan dan oorspronkelijk verwacht was. Daarom wordt er € 13,7 mln aan budget afgeboekt.

NGF-project NieuweWarmteNu!

Het budget voor het NGF-project NieuweWarmteNu! wordt naar beneden bijgesteld in de begroting van 2024. Er worden minder voorschotten uitbetaald dan eerder werd voorzien. De oorzaak hiervan is dat projecten zijn vertraagd en daardoor achterlopen met het maken van kosten die worden gesubsidieerd.

Tijdelijk prijsplafond energie kleinverbruikers 2023

Zie ook de toelichting onder het kopje 'diverse ontvangsten'.

Met ingang van 2024 is het prijsplafond niet meer van kracht. Leveranciers leveren maandelijks nog jaar- en eindnota's aan, zodat RVO de definitieve prijsplafondkortingen kan verrekenen met het door de leverancier ontvangen subsidievoorschot. Dit leidt in sommige gevallen tot ontvangsten en in andere gevallen tot uitgaven. Op basis van de laatste raming van RVO wordt er in 2024 een tegenvaller in de uitgaven van € 77 mln en een meevaller in de ontvangsten van € 77 mln verwacht.

Compensatie aanbestedende diensten SEFE-contracten

De laatste prognose van RVO leert dat er gerekend wordt op nog ongeveer € 9,6 mln aan betalingen voor het einde van het jaar. Daarmee zullen de totale uitgaven voor dit jaar op circa € 40 mln uitkomen. Om die reden is € 19,8 mln afgeboekt.

Kwaliteitsbudget energieprojecten

Met amendement, Kamerstuk [36 410 XIII, nr. 27](#), is in totaal € 25 mln vrijgemaakt voor een kwaliteitsbudget dat bijdraagt aan het herstellen en versterken van de ecologie en landschapskwaliteit bij en rondom projecten voor hernieuwbare energie op land. Dit jaar wordt er € 14,6 mln via een Decentrale Uitkering (DU) overgeheveld naar het gemeente- en provinciefonds. De resterende € 10,3 mln wordt in 2025 overgeheveld. De RES regio's kunnen dit budget dan inzetten bij projecten voor hernieuwbare energie op land. Omdat dit een overheveling betreft wordt dit volgens de reguliere begrotingssystematiek zichtbaar als een negatieve mutatie op het budget en niet als gerealiseerde uitgaven.

Subsidie project Djewels

De definitieve goedkeuring van het project Djewels vindt later plaats dan oorspronkelijk gepland. Hierdoor wordt er afgeweken van het initiële betaalritme en is de subsidiebehoefte in 2024 lager dan gepland.

Efficiëntere benutting elektriciteitsnetten

Vanuit het budget voor de efficiëntere benutting van elektriciteitsnetten worden er middelen overgeheveld naar 'Uitvoeringskosten klimaat medeoverheden' (€ 18,1 mln). Vanuit dit budget worden deze middelen ingezet voor de tijdelijke regeling CDOKE. Via deze regeling worden middelen aan provincies beschikbaar gesteld voor een programmatische uitvoeringsaanpak, het aanstellen van hubregisseurs, advies, selecteren van kansrijke initiatieven en samenwerking met gemeenten en netbeheerders. Omdat dit een overheveling betreft wordt dit volgens de reguliere begrotingssystematiek zichtbaar als een negatieve mutatie op het budget en niet als gerealiseerde uitgaven.

Stortingen begrotingsreserve

Storting in begrotingsreserve duurzame energie en klimaattransitie

Conform de systematiek binnen het SDE-domein wordt verwachte onderuitputting op de regelingen gestort in de reserve duurzame energie en klimaattransitie.

Ontvangsten

Diverse ontvangsten

Deze mutatie in de begroting heeft betrekking op de ontvangsten op het Tijdelijk prijsplafond voor energie kleinverbruikers 2023. Met ingang van 2024 is het prijsplafond definitief niet meer van kracht. Leveranciers leveren maandelijks nog steeds jaar- en eindnota's aan, zodat RVO de definitieve prijsplafondkortingen kan verrekenen met het door de leverancier ontvangen subsidievoorschot. Dit leidt in sommige gevallen tot ontvangsten en in andere gevallen tot uitgaven. Uit de laatste raming van RVO blijkt dat er in 2024 ruim € 76 mln meer terugbetaald moet worden door energiebedrijven aan RVO dan eerder werd verwacht. Deze ontvangsten worden ingezet ter dekking van de hogere uitgaven in 2024.

Toelichting op de begrotingsreserves

Tabel 18 Begrotingsreserve Duurzame energie en klimaattransitie (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	5.773,4
+ Geraamde storting	44,1
- Geraamde onttrekking	- 1.218,5
Stand (raming) per 31/12/2024	4.599,0

De begrotingsreserve voor duurzame energie en klimaattransitie is bestemd voor onbesteed gebleven middelen als gevolg van lagere SDE-subsidiebedragen door prijsfluctuaties, vertraging of het niet doorgaan van projecten waaraan subsidie is toegekend op basis van de SDE, de SDE+, de SDE++, de HER+ of de ISDE. Via de reserve blijven deze middelen ook in de toekomst beschikbaar voor het stimuleren van hernieuwbare energieproductie of CO₂-reductie. In 2024 zal in totaal € 1218,5 mln aan de begrotingsreserve onttrokken worden als gevolg van:

- Bij de Startnota van het kabinet Rutte-III is besloten € 1.700 mln verspreid over meerdere jaren aan de reserve te onttrekken en toe te voegen aan het meerjarig voor de SDE++ beschikbare budget. Voor 2024 gaat het om een bedrag van € 400 mln.
- Daarnaast wordt € 4,2 mln onttrokken ter financiering van de kasgevolgen van het amendement-Sienot over de ophoging van de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) naar € 100 mln.
- Ter financiering van een aantal door de Kamer aangenomen amendementen bij de begrotingsbehandeling 2024 wordt in totaal € 175 mln (onbestede middelen Porthos-lening) aan de reserve onttrokken.
- Ter dekking van de kosten van de nadeelcompensatie kolencentrales wordt € 497,1 mln aan eerder in de reserve gestorte middelen weer aan de reserve onttrokken.
- Om de hogere bevoorschotting aan TenneT op de subsidie voor de aanleg van het net op zee te dekken wordt in 2024 € 22 mln aan de reserve onttrokken.
- Om het tekort op de continuering van de HER+ via de DEI+ te dekken wordt € 7,2 mln aan de reserve onttrokken.
- Ter dekking van het tekort op de SDE wordt er € 113 mln onttrokken uit de reserve.

Daarnaast wordt in 2024 € 44,1 mln gestort in de reserve, dit is gebaseerd op het saldo van mee- en tegenvallers binnen de SDE (+(++)), HER+ en ISDE.

Tabel 19 Begrotingsreserve Aardwarmte (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	18,0
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	- 0,2
Stand (raming) per 31/12/2024	17,8

De begrotingsreserve voor de garantieregeling Aardwarmte is bedoeld om het budget voor het mogelijk uitbetalen van verliesdeclaraties meerjarig in te kunnen zetten en een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten (premies) en uitgaven (verliesdeclaraties) op te vangen. Om gebruik te kunnen maken van de garantieregeling Aardwarmte betalen marktpartijen een kostendekkende premie aan de uitvoerder van de regeling (RVO.nl) die wordt gestort in de begrotingsreserve. In 2024 zijn er geen garanties verstrekt en dus ook geen provisies ontvangen. De onttrekking betreft de kosten die RVO maakt voor de uitvoering van de regeling.

Tabel 20 Begrotingsreserve aan ECN verstrekte leningen (bedragen x € 1 mln)

Stand 1/1/2024	6,6
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2024	6,6

De middelen in de begrotingsreserve risicopremie NRG zullen worden aangesproken als de Nuclear Reseach Group (NRG) – al dan niet tijdelijk of gedeeltelijk – niet kan voldoen aan de terugbetalingsverplichtingen volgens de afgesloten leningsovereenkomst.

3.5 Beleidsartikel 5 Een veilig Groningen met perspectief

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 21 Budgettaire gevolgen van beleid art. 5 Een veilig Groningen met perspectief (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (2)	Stand 2 ^e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	4.011.689	- 195.761	3.815.928
Uitgaven	2.897.117	- 172.221	2.724.896
Subsidies (regelingen)	175.210	- 6.223	168.987
Waardevermeerderingsregeling	67.124		67.124
Geestelijke bijstand	550		550
Duurzaam herstel	14.078		14.078
Woonbedrijf	1.330		1.330
Diverse subsidies versterken	63.387	- 6.223	57.164
Subsidieregelingen bestuurlijke afspraken	7.914		7.914
Huurderscompensatie	350		350
Nieuwbouwregeling	4.930		4.930
Economische bedrijvigheid	10.693		10.693
Uitbreiding bereik woningsverbeteringssubsidie	4.854		4.854
(Schade)vergoeding	817.985	- 30.681	787.304
Vergoeding fysieke schade	424.479	87.021	511.500
Vergoeding waardedaling	64.000	- 31.000	33.000
Vergoeding immateriële schade	88.215	12.785	101.000
Commissie Bijzondere Situaties	3.231		3.231
Herbeoordeling waardedaling	522	198	720
Vastgelopen dossiers	19.310	- 14.810	4.500
Vergoeding zelf aangebrachte voorzieningen	232	- 198	34
Vergoeding schade door versterkingsmaatregelen	63.450	- 14.677	48.773
Knelpunten (bestuurlijke afspraken)	5.084	2.000	7.084
Versterken industrie	1.359		1.359
Knelpunten IMG	35.453		35.453
Versterken in eigen beheer	111.650	- 72.000	39.650
Duurzaam herstel	1.000		1.000
Opdrachten	1.219.258	- 101.925	1.117.333
Werkbudgetten	26.174	- 3.001	23.173
Versterkingsoperatie	637.837	- 83.257	554.580
Knelpunten (bestuurlijke afspraken)	23.642	- 2.000	21.642
Versterken industrie	241		241
Vergoeding Norg akkoord	490.897		490.897
Vastgelopen dossiers	3.500	1.000	4.500
Verduurzaming bij versterken	28.967	- 14.667	14.300
Duurzaam Herstel	8.000		8.000
Bijdrage aan agentschappen	275.092	0	275.092
Bijdrage RVO.nl	272.522		272.522
Bijdrage aan bestuur Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG)	2.570		2.570

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (2)	Stand 2 ^e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	9.458	- 8.058	1.400
TNO publieke SDRA	1.400		1.400
Raad voor Rechtsbijstand	8.058	- 8.058	0
Bijdrage aan medeoverheden	393.654	- 24.487	369.167
Mkb-programma (bestuurlijke afspraken)	7.264		7.264
Nationaal Programma Groningen	98.306		98.306
Compensatie gemeenten en provincie (bestuurlijke afspraken)	114.766		114.766
Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)	96.640	- 24.987	71.653
Sociaal-emotionele ondersteuning door gemeenten (bestuurlijke afspraken)	7.158	1.000	8.158
NCG bijdrage aan medeoverheden	6.700	- 500	6.200
Knelpunten gemeente sociaal domein	14.400		14.400
Leefbaarheid en wijkontwikkeling	20.000		20.000
Sociale agenda	15.100		15.100
Erfgoedprogramma	13.320		13.320
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	6.460	- 847	5.613
Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG)	168		168
Raad voor de Rechtspraak	6.292	- 847	5.445
Ontvangsten	3.380.978	- 42.799	3.338.179
Ontvangsten Mijnbouwwet	280.000		280.000
Dividenduitkering EBN	1.567.000		1.567.000
Dividenduitkering GasTerra	3.600		3.600
Ontvangsten NAM fysieke schade	450.418		450.418
Ontvangsten NAM uitvoeringskosten schade	398.998		398.998
Ontvangsten NAM waardedaling	60.747		60.747
Ontvangsten NAM immateriële schade	159.572		159.572
Ontvangsten NAM publieke SDRA	3.506		3.506
Ontvangsten NAM versterken industrie	3.073		3.073
Diverse ontvangsten	4.145	- 401	3.744
Ontvangsten NAM versterkingsoperatie	389.183	- 38.560	350.623
Nationaal Programma Groningen (bijdrage NAM)	50.000		50.000
Ontvangsten NAM Nieuwbouwregeling	6.665		6.665
Ontvangsten NAM juridische bijstand	4.071	- 3.838	233

Tabel 22 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Supplettoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (2)	Stand 2 ^e supplettoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	4.011.689	- 195.761	3.815.928
waarvan <i>garantieverplichtingen</i>	0		0
waarvan <i>overige verplichtingen</i>	4.011.689	- 195.761	3.815.928

Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 in 2024 is circa 98% juridisch verplicht, 1% bestuurlijk gebonden en de overige 1% beleidsmatig gereserveerd. Dit is het geval omdat de meeste uitgaven op artikel 5 een

verplichting zijn op basis van wettelijke of ministeriële regelingen, zoals de schadevergoedingen en de versterkingskosten, of onderdeel zijn van de bestuurlijke afspraken uit november 2020.

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor 2024 wordt bij de 2^e suppletoire begroting per saldo met € 195,8 mln verlaagd ten opzichte van de suppletoire begroting september. De verlaging van het verplichtingenbudget is met name het gevolg van:

- Een verhoging van het verplichtingenbudget voor de Vergoeding fysieke schade door het IMG (€ 28,4 mln). Dat komt onder andere door het inhaaleffect van de in 2023 opgelopen werkvoorraad en doordat in 2024 meer schademeldingen zijn afgehandeld dan eerder verwacht.
- Een verhoging van het verplichtingenbudget voor de Vergoeding Immateriële schade door het IMG (€ 12,8 mln), omdat het aantal aanvragen groter is dan eerder ingeschat.
- Verlaging van het verplichtingenbudget voor de Vergoeding Waarde-daling (- € 31 mln). Omdat de regeling voor niet-woningen net is opgesteld worden minder uitgaven verwacht.
- Lagere verplichtingen voor vastgelopen dossiers (- € 13,8 mln). Het is moeilijk om een raming te maken van de dossiers die in enig jaar worden afgerond. Het in 2024 beschikbare budget lijkt niet volledig in 2024 benodigd te zijn.
- Een verlaging van het verplichtingenbudget (- € 16,5 mln) voor de vergoeding van schade door versterkingsmaatregelen omdat er minder aanvragen worden verwacht dan eerder begroot.
- Een verlaging van het verplichtingenbudget (- € 41 mln) voor versterken in eigen beheer omdat er minder aanvragen worden verwacht dan eerder begroot.
- Een verlaging van het verplichtingenbudget voor de versterkingsoperatie (- € 83,7 mln) doordat er naar verwachting minder adressen in 2024 worden versterkt dan eerder begroot.
- Lagere verplichtingen voor verduurzaming bij versterking (- € 11,3 mln) omdat er in 2024 minder adressen verduurzaamd zullen worden dan eerder verwacht.
- Een verlaging van het verplichtingenbudget voor clustering en gebiedsfonds (€ -26,1 mln) omdat er minder middelen in 2024 benodigd zijn dan eerder begroot.

Diverse kleinere mutaties van hogere en lagere verplichtingen verklaren het resterend verschil (€ 13,5 mln).

Uitgaven

(Schade)vergoeding

Vergoeding fysieke schade

Sinds 1 juli 2020 besluit het IMG over (fysieke) schadevergoedingen aan bewoners uit Groningen die aardbevingsschade hebben als gevolg van de gaswinning. Het IMG verwacht € 87 mln meer uit te keren in 2024 dan eerder werd verwacht. Dat komt onder andere door het inhaaleffect van de in 2023 opgelopen werkvoorraad en doordat in 2024 meer schademeldingen zijn afgehandeld dan eerder verwacht.

Vergoeding waardedaling

Sinds september 2020 besluit het IMG over vergoedingen voor de waardedaling van woningen in het aardbevingsgebied. De waardedaling van woningen is niet opengesteld en het IMG verwacht in 2024 minder uitbetalingen dan geraamd (- € 31 mln).

Vergoeding immateriële schade

Het IMG verwacht voor de regeling voor immateriële schadevergoedingen tot eind 2024 € 12,8 mln meer uit te geven dan eerder geraamd. Dit wordt veroorzaakt doordat er meer aanvragen zijn afgehandeld dan verwacht en doordat de verruiming van de regeling, zoals aangekondigd door het IMG op 19 april 2023, met terugwerkende kracht is ingevoerd.

Vastgelopen dossiers

Op het financieel instrument subsidies worden lagere uitgaven verwacht voor vastgelopen dossiers (- € 14,8 mln). Dit komt ten eerste doordat het budget voor vastgelopen dossiers voor IMG niet volledig benodigd lijkt in 2024. Het blijkt in de praktijk lastig om een goede raming te maken van het aantal zaken dat in enig jaar wordt afgerond. Ten tweede is er een overboeking naar het financieel instrument opdrachten gedaan voor de behandeling van vastgelopen dossiers door NCG (- € 1 mln).

Vergoeding schade door versterkingsmaatregelen

De verwachte uitgaven voor schade door versterkingsmaatregelen zijn naar beneden bijgesteld. Dit komt omdat er naar verwachting minder adressen behandeld worden in 2024 omdat met name woningcoöperaties wachten met een aanvraag tot de Ministeriële regeling is aangepast.

Versterken in eigen beheer

De verwachte uitgaven voor versterken in eigen beheer worden met € 72 mln naar beneden bijgesteld. Hiervoor geldt dat met name woningcoöperaties wachten met een aanvraag tot de Ministeriële regeling is aangepast.

Opdrachten

Versterkingsoperatie

De lagere uitgaven op de versterkingsoperatie in de categorie opdrachten worden veroorzaakt door een bijstelling van uitgaven aan de versterkingsoperatie en aan maatwerk. Naar verwachting worden er in 2024 minder adressen versterkt dan eerder begroot. Hierdoor worden de uitgaven met € 83,3 mln omlaag bijgesteld.

Verduurzaming bij versterken

Verduurzaming bij versterken behelst maatregel 28 uit Nij Begun waarbij de NCG versterking combineert met isolatiemaatregelen. De verwachte uitgaven worden met € 14,7 mln naar beneden bijgesteld omdat er in 2024 minder adressen worden verduurzaamd dan eerder verwacht.

Bijdrage aan medeoverheden

Clustering en gebiedsfonds (bestuurlijke afspraken)

In het kader van de bestuurlijke afspraken uit 2020 worden uitkeringen gedaan aan medeoverheden voor clustering van woningen en het gebiedsfonds (blokken B en D). Hiervoor is in juli 2024 de meerjarige regeling gepubliceerd. Voor Blok B zijn minder middelen in 2024 benodigd dan begroot. Daarom worden de verwachte uitgaven naar beneden bijgesteld.

Ontvangsten

Ontvangsten NAM versterkingsoperatie

De ontvangsten voor versterkingsoperatie vallen lager uit dan verwacht (- € 38,6 mln), omdat de NAM slechts 30% van de factuur heeft betaald.

3.6 Beleidsartikel 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 23 Budgettaire gevolgen van beleid art. 6 Bijdrage Nationaal Groeifonds (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	0	0	0
Uitgaven	0	0	0
Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	0	0	0
Bijdrage aan het Nationaal Groeifonds	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0

Tabel 24 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	0	0	0
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	0		0
<i>waarvan overige verplichtingen</i>	0	0	0

Budgetflexibiliteit

Niet van toepassing.

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Er zijn geen mutaties op dit artikel.

4 De niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 40 Apparaat Kerndepartement

Tabel 25 Apparaatsuitgaven Kerndepartement (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	762.233	- 22.587	739.646
Uitgaven	762.233	- 22.587	739.646
Personele uitgaven	585.490	- 20.777	564.713
<i>waarvan eigen personeel</i>	408.572	- 16.808	391.764
<i>waarvan inhuur externen</i>	152.435	7.308	159.743
<i>waarvan overige personele uitgaven</i>	24.483	- 11.277	13.206
Materiële uitgaven	176.743	- 1.810	174.933
<i>waarvan ICT</i>	16.084	- 5.997	10.087
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	31.403	0	31.403
<i>waarvan DICTU</i>	28.317	0	28.317
<i>waarvan overige materiële uitgaven</i>	100.939	4.187	105.126
Ontvangsten	141.259	- 26.870	114.389
<i>NCG</i>	117.028	- 27.030	89.998
<i>Overig</i>	24.231	160	24.391

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Personele uitgaven

De raming van de personele uitgaven wordt met ongeveer € 20,8 mln verlaagd. Dit komt mede door:

- De actualisatie van de raming voor uitgaven aan de versterkingsoperatie NCG. Hiermee worden de personele uitgaven met circa € 13,7 mln naar beneden bijgesteld door het in dit jaar niet meer kunnen vervullen van vacatures. Daarnaast vindt binnen het apparaatsbudget van de NCG een correctie plaats waarbij ongeveer € 3 mln wordt overgeheveld van het budget voor personele uitgaven, naar het budget voor materiële uitgaven.
- Het budget voor externe inhuur is verhoogd met € 7,3 mln. Het budget voor externe inhuur is binnen het departement centraal belegd. De verhoging van dit budget is het gevolg van doorbelasting van de kosten voor externe inhuur aan de (beleids)directies die het betreft.
- De overige personele uitgaven worden per saldo met ongeveer € 11,3 mln verlaagd. Dit komt mede door het afboeken van onderuitputting van € 14,5 mln. Daarnaast is het budget voor de Landsadvocaat verhoogd met € 3,2 mln wegens verhoogde inzet van externe juridische expertise.

Materiële uitgaven

De raming van de materiële uitgaven wordt verlaagd met € 1,8 mln. Dit komt door:

- Een verlaging van het budget voor ICT van ongeveer € 6 mln. Dit komt onder andere door diverse overhevelingen naar dienstonderdelen voor het programma Transparantie in Informatie (€ 2,4 mln). Daarnaast is er een technische budgetoverheveling geweest van circa € 1,9 mln naar LVVN. Met deze correctie wordt LVVN gecompenseerd voor kosten die EZ/KGG maakt op een met LVVN gedeeld begrotingsinstrument, voor het programma Transparantie in Informatie. Tot slot wordt onderuitputting op het ICT-ontwikkelbudget afgeboekt ter hoogte van ongeveer € 1,7 mln.
- Een verhoging van de raming van de overige materiële uitgaven met € 4,2 mln. Zo vindt binnen het apparaatsbudget van de NCG een technische correctie plaats waarbij € 3 mln wordt overgeheveld van het budget voor personele uitgaven, naar het budget voor materiële uitgaven. Daarnaast worden de overige materiële uitgaven verhoogd vanwege extra kosten voor het gebruik van P-Direkt (€ 1 mln). Tot slot is er een bijdrage ontvangen van lenW (€ 0,7 mln) voor de klimaatcampagne «Zet ook de knop om».

Ontvangsten

De raming van de ontvangsten wordt verlaagd met ongeveer € 26,9 mln. Dit komt met name door de actualisatie van de raming van de versterkingsoperatie NCG. De NAM heeft de factuur voor de versterkingskosten maar voor 30% betaald i.p.v. 100%. Dit werkt door in de van NAM te ontvangen vergoeding voor de apparaatskosten van NCG die hiermee gemoeid gaan.

4.2 Artikel 41 Nog onverdeeld

Tabel 26 Nog onverdeeld (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (2)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	0	0	0
Uitgaven	0	0	0
Prijsbijstelling	0	0	0
Loonbijstelling	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Er zijn geen mutaties bij het artikel «Nog onverdeeld».